

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

KE KONTROLE FÚZÍ A AKVIZIC V EVROPSKÉM PRÁVU

Smlouvy o ES nezakazují samu existenci dominantní pozice, zakazují pouze její zneužívání. Nařízení 4064/89 ovšem k tomu konstatuje, že za určitých podmínek už samotná fúze, resp. vznik dominantního soutěžitele, může znamenat zneužití dominantního postavení. Kritérium „dominantní pozice“, které užívá jak Komise, tak i členské státy, je zásadně odlišné od kritéria užívaného v jiných právních systémech, kupříkladu ve Spojených státech, Kanadě či Austrálii. Tímto určujícím kritériem je „podstatné snížení konkurence“.

Koncentrace obchodních společností, ač by se to na první pohled mohlo zdát, nepředstavují jev, který by se začal projevovat až s globalizací světové ekonomiky v posledních letech. Jedná se o trend, který se ve větší míře začal objevovat ve Spojených státech již na sklonku 19. století. V Evropě se s ním však v obdobném měřítku začínáme setkávat podstatně později, až zhruba od šedesátých let minulého století, kdy představoval logickou reakci na sílící pozici amerických společností na světových trzích. Kupříkladu ve Francii stát koncentrace podniků podporoval daňovými úlevami a státními podporami.

Vznik Evropských společenství v padesátých letech minulého století a jeho další fungování s sebou v každém období přinášelo nutnost reagovat na měnící se politickou i ekonomickou situaci. Když se začal zvyšovat počet koncentrací mezi podniky v rámci Společenství, začala se také postupně ukazovat potřeba jednotné úpravy této problematiky. To bylo dáno mimo jiné tím, že s rostoucím počtem koncentrací na trhu začal klesat počet soutěžitelů, čímž mohlo začít docházet k ohrožování volného trhu a konkurence, tedy základních pilířů existence Společenství.

Každý členský stát měl svou vlastní právní úpravu této problematiky, řada zemí se nechtěla vzdát části své rozhodovací pravomoci v této oblasti. Jednání o definitivní podobě úpravy trvala velmi dlouhou dobu a finální verze nařízení 4064/89, které tuto problematiku upravilo, je výsledkem velkých kompromisů na všech stranách.

V prvních letech, kdy tato právní úprava platila, řešila Evropská komise otázky možných negativních dopadů na volný trh jen u několika desítek koncentrací ročně. Dnes má obdobných případů ročně několik stovek, přičemž zároveň narůstá velikost spojení a tím i jejich možný dopad na společný trh, a proto Komise zamítá stále větší počet dohodnutých spojení.

Toto rozhodování je terčem kritiky ze strany podnikatelů působících v Evropské unii: kontrola je podle nich přehnaně komplikovaná a zbytečně přísná, podnikatelé tvrdě odmítají tvrzení, že konkurence by každou další koncentrací mohla být narušena více, než při spojení předchozím.

Jisté uvolnění, i když ne ve vztahu k otázce možných dopadů koncentrace na společný trh, ale spíše ve vztahu k procedurálním otázkám, lze očekávat, pakliže se podaří přijmout novelu výše zmiňovaného nařízení, kterou nyní orgány Unie připravují. Základní vize a principy nové úpravy jsou shrnuty v Zelené knize o koncentracích. Lze opět, jako v předchozích případech, očekávat diskuse mezi odbornou veřejností a legislativci, a lze doufat, že i díky tomu by nová úprava mohla kontroly koncentrací alespoň do určité míry usnadnit.

Více než deset let poté, co nabylo účinnosti nařízení 4064/89 upravující kontrolu koncentrací, zahájila Komise rozsáhlou diskusi, jejímž cílem bylo provést zásadní reformu právní úpravy kontroly koncentrací. Tato aktivita je spjata především s ekonomickými, politickými i právními změnami, které souvisejí s děním v Evropské unii i ekonomickým vývojem v měřítku celosvětovém. Jsou jimi hlavně zavedení společné měny euro, plánované rozšíření Evropské unie o země střední a východní Evropy, stále rychlejší a výraznější globalizace trhů i podniků, nutnost evropských států obstát v tvrdé konkurenci především amerických společností. Systém kontroly musí být s ohledem na ekonomické fungování subjektů na trhu a jejich nejistotu ohledně výsledku kontroly dostatečně flexibilní a rychlý. To vše byly důvody pro revizi nařízení 4064/89 a zároveň pro to, aby vzniklo zcela nové řešení celé problematiky kontroly koncentrací. To je prozatím zpracováno ve výše zmíněné Zelené knize o koncentracích. Komise v ní navrhuje změny základní úpravy oblasti úpravy, jurisdikce i celého řízení.

Smlouvy o ES nezakazují samu existenci dominantní pozice, zakazují pouze její zneužívání. Nařízení 4064/89 ovšem k tomu konstatuje, že za určitých podmínek už samotná fúze, resp. vznik dominantního soutěžitele, může znamenat zneužití dominantního postavení. Kritérium „dominantní pozice“, které užívá jak Komise, tak i členské státy, je zásadně odlišné od kritéria užívaného v jiných právních systémech, kupříkladu ve Spojených státech, Kanadě či Austrálii. Tímto určujícím kritériem je „podstatné snížení konkurence“. Podle tohoto kritéria se odpovědné orgány koncentrací zabývají až ve chvíli, kdy způsobí podstatné snížení konkurence. Zelená kniha se proto zabývá otázkou výhod a nevýhod takového systému, možností alespoň částečně tento systém aplikovat v rámci EU a především výhod, které by přineslo sblížení obou systémů v mezinárodním měřítku.

Zelená kniha se však v první řadě zabývá právními otázkami, z nichž za nejzásadnější pokládá pojem komunitární dimenze, tedy základní určující pojem pro to, zda koncentrace bude či nebude spadat pod kontrolní pravomoc orgánů EU. Hlavním cílem návrhů týkajících se právních otázek je zvýšení flexibility, efektivnosti a rychlosti při řešení jednotlivých případů jak Komisí, tak orgány národních států.

V tuto chvíli spadají operace s komunitární dimenzí do výlučné pravomoci Komise. Původní hranice pro to, zda ta která koncentrace má či nemá komunitární dimenzi, byly následující: (i) celosvětový obrat všech zúčastněných společností přesahoval pět miliard Ecu (EUR); (ii) obrat nejméně dvou zúčastněných společností přesahoval 250 milionů Ecu (EUR) v rámci ES; nebo (iii) třetina obratu jedné ze zúčastněných společností v rámci ES se realizuje mimo jeden členský stát. Tyto hranice byly upraveny v roce 1997, protože se ukázalo, že jsou nastavené na tehdejší ekonomické poměry velmi vysoko a kontrole nepodléhají ta spojení, která byla původně zamýšlena. Podle novely nařízení 4064/89 z roku 1997 se s účinností od března 1998 aplikuje hranice 2,5 miliardy EUR jako základní pro celosvětový obrat koncentrujících společností.

Výhodou tohoto systému jedné kontroly v případě koncentrací s přeshraničním dopadem je, že podléhá pouze jedné kontrole a není potřeba řešit celou věc před orgány hned několika členských států. Řízení před orgány všech dotčených států by samozřejmě velmi zvyšovalo náklady na celou operaci a také znamenalo poměrně silnou nejistotu pro zúčastněné společnosti.

V současné době však roste počet koncentrací notifikovaných na národní úrovni, což podle Zelené knihy s rozšířením Evropské unie na východ bude ještě znatelnější. Proto Komise navrhuje, aby se tam, kde dnes je povinnost několika notifikací na národních úrovních, byla zavedena automatická kompetence právě ze strany Komise.

V případech, kdy důsledky koncentrace fakticky nepřekračují hranice jednoho státu, může se Komise rozhodnout předat věc k rozhodnutí orgánům členského státu. Aby se však otázka koncentrací řešila

na úrovni co nejbližší zájmům zainteresovaných stran, je potřeba zvýšit pružnost celé procedury předání věci národním orgánům. Zelená kniha navrhuje, aby byla zjednodušena možnost požádat o předání věci národnímu orgánu, která je dnes spojena se značným formalismem.

Zároveň Komise navrhuje nalézt jednodušší geografické kritérium, které by definovalo dimenzi a význam relevantního trhu. Zelená kniha se zabývá i úpravou definice samotné koncentrace. Úpravu je potřeba pozměnit především v případech minoritních účastí a strategických aliancí. Mělo by dojít také k harmonizaci definic pojmu skupina a kontrola.

Nová úprava by také měla výrazně zjednodušit procesněprávní úpravu kontrolního řízení a zvýšit procesní oprávnění stran.

Závěrem tedy lze shrnout, že s ohledem na narůstající počet koncentrací i na předpokládané rozšíření Evropské unie na východ je potřeba počítat také s rostoucím počtem řízení ve věci koncentrací před evropskými orgány. Stávající úprava se jeví jako do určité míry dostačující, její určité změny by však bylo na místě realizovat. Návrhy ze Zelené knihy se jeví v tomto směru jako pozitivní. Především by se mělo přistoupit ke zjednodušení procedury před evropskými orgány a také by bylo vhodné rozhodování co nejvíce přiblížit orgánům národních států, jejichž společností se řízení týká. Tím by však neměl utrpět efekt jednoho rozhodnutí s důsledky pro celou Unii, a dále je také potřeba zabránit rozdílnému posuzování těch kterých otázek odlišně orgány jednotlivých členských zemí. Z tohoto důvodu je zcela na místě určit jasnější definice a kritéria pro to, kdy koncentrace má komunitární dopad, co je relevantním trhem a kdy může být efektivní konkurence narušena. Jako zajímavý se také jeví severoamerický model, jehož aplikace se ukazuje stejně efektivní jako evropská, nicméně mnohem pružnější.

Mgr. Zuzana Picková
advokátní koncipientka
advokátní kancelář Glatzová & Co.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezu v jiných členských státech EU](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)